

До

Г-н К. Стойчев

Дирекция „Икономическа и финансова политика“

Министерство на финансите

k.stoychev@minfin.bg

27.10.2019г.

Относно: Проект на визия, цели и приоритети на Национална програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030: предложения за промени от Временните обществени съвети на българите в чужбина

Уважаеми г-н Стойчев,

Временните обществени съвети на българите в чужбина (ВОС) направихме преглед на Проекта на визия, цели и приоритети на Национална програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030 (Проект „НПР БЪЛГАРИЯ 2030“)¹.

Установихме, че Проект „НПР БЪЛГАРИЯ 2030“ се фокусира изключително върху живеещите на територията на Република България български граждани и не съдържа нито едно изречение, свързано с българските граждани, живеещи трайно извън България. Както знаем, става въпрос за около 1.1 милиона пълнолетни български граждани и няколкостотин хиляди непълнолетни и малолетни деца, част от които дори не са регистрирани като български граждани.

Очевидно **настоящият проект „НПР България 2030“ игнорира напълно 1/7 от българската нация**. Трудно може да си представим, че този пропуск е съзнателен, предвид следните факти:

- Миграционният процес не е еднопосочен, еднократен, окончателен и водещ неотменно до негативи в демографски план.² България като член на ЕС е част от концепцията на Съюза за мобилност на гражданите. Тази мобилност по всяко време, освен напускане на страната с цел образование, трудова реализация в чужбина, по-добро препитание и стандарт на живот, включва и връщане в страната – за кратък или продължителен период от време. Динамиката на миграционния процес се онагледява в някаква степен от статистиката на НСИ според декларирания настоящ адрес (виж **Приложение 1**). Тази частична статистика не отчита обаче многократно „напускане“ или „завръщане“. Освен това, българските граждани мигрират не само по посока „извън“ и „към“ България. Те мигрират както между отделните европейски страни – членки на ЕС или не (като Швейцария, Норвегия, Република Турция), така и между страните от всички континенти, с изключения на Антарктида. България остава винаги отворена опция в миграционния процес.
- Българските граждани по света превеждат значителни парични средства в Родината. Официално измерваната от БНБ част от тях бележи от година на година тренд на увеличаване и от две години надхвърля 1 милиард евро годишно. Общата сума на превежданите средства бива оценявана на няколкократно повече спрямо официално измерваната по методологията на БНБ. По данни на Световна банка, през 2018г.

---

¹ <https://www.strategy.bg/PublicConsultations/View.aspx?lang=bg-BG&Id=4682>

² <https://www.bgonair.bg/a/108-video/121112-topim-li-se-11-mart-2015-1-chast>

ВРЕМЕННИ ОБЩЕСТВЕНИ СЪВЕТИ (ВОС) НА БЪЛГАРИТЕ В ЧУЖБИНА

<http://globalbulgaria.eu/>

българските емигранти са превели в страната 2.4 милиарда долара, което се равнява на 3.4% от нейния БВП. Повече информация ще намерите в **Приложение 2**.

- Освен чрез парични преводи, българските граждани по света дават и своя ефективен дистанционен принос за развитието на България, независимо от моментното им местопребиваване. Те го правят индивидуално, в неформални или във формални организации, регистрирани в България или в чужбина. В **Приложение 4** ще намерите неизчерпателен списък от примери. Общата финансова стойност на този принос е милиони, а добавената стойност като трансфер на опит, знания и ценности за изграждане на здраво гражданско общество е на практика неограничена.
- Българската държава отделя от своя бюджет значителни средства за осъществяване на своите политики спрямо българските граждани и историческите български общности по света.³ Така например за последните 8 години средствата за българските училища в чужбина са почти утроени (**Приложение 3**). Тези финансови инвестиции са свързани не само с формално изпълнение на закони и нормативни задължения, но и с постигане на определени стратегически цели в бъдещ държавен интерес.

Във връзка с гореказаното, ВОС предлага в проект „НПР България 2030“, към едната от трите цели - "Демографски подем", да бъде добавена следната допълнителна "Ос на развитие":

- **Мобилна и глобална България**

ВОС предлага към ос на развитие „Мобилна и глобална България“ да бъдат формулирани следните три национални приоритета, свързани пряко със съвременната българска диаспора:

- Институционално представителство
- Дигитална свързаност в националната орбита
- Ефективен дистанционен принос за развитието на България

Ще представим накратко обосновката на предложените три национални приоритета.

Приоритет „Институционално представителство“

Институционалното представителство е залегнало както в Закона за българите, живеещи извън Република България (2000)⁴, така и в Националната стратегия за българските граждани и историческите български общности по света (2014)⁵ – единственият официален стратегически документ, дефиниращ политиките за българите по света. Става въпрос за избор на обществени съветници, които да бъдат представители на нуждите на българските граждани по света и техните предложения за решения пред българските институции. Моделът на обществените съветници – от една страна, към посолства и консулства, а от друга, в рамките на един Национален съвет, е изработен и усъвършенстван в практиката в редица страни с големи емигрантски общности по света (като например Франция, Испания, Италия, Португалия или Сърбия)⁶. Наличието на Национален съвет на българите по света, в който участват представители на всички български институции, ще гарантира ефективност и приемственост в политиките за българите по света.

---

³ <http://parliament.bg/bg/parliamentarycommittees/members/2597/steno/ID/4753> и <http://www.parliament.bg/bg/parliamentarycommittees/members/2400/steno/ID/4435>

⁴ <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2134916612>

⁵ http://pris.government.bg/prin/document_view.aspx?DocumentID=nLh33U3HmtbtIRLvo0Bp1Q==

⁶ [http://globalbulgaria.eu/wp-content/uploads/2013/09/Institutional-representation-BG-abroad-meeting-Brussels .pdf](http://globalbulgaria.eu/wp-content/uploads/2013/09/Institutional-representation-BG-abroad-meeting-Brussels.pdf)

Приоритет „Дигитална свързаност в националната орбита“

Българската държава има нужда от ефективна дистанционна комуникация със своите граждани по света. В момента с тази задача е натоварено основно Министерство на външните работи, което не разполага с достатъчно персонал дори да извършва консулски услуги за своите граждани зад граница в необходимия обем и качество⁷ и на чиито служители се налага да извършват дейности, несъответстващи на дипломатическото, юридическото или икономическото им образование.

Полезната информация за българските граждани по света понастоящем е публикувана на сайтовете на отделните български институции, което я прави трудно достъпна. Българските институции нямат подходящи процеси за дистанционно обслужване на българските граждани по света^{8,9}. Скъпоструващи проекти се провалят^{10,11} поради липса на елементарна комуникация и обратна връзка с клиентите зад граница.

В съвременния свят съществуват технологии за ефективна дистанционна комуникация, които могат да се приложат при създаването на единна централизирана комуникационна платформа, за която се говори от години^{12,13}, но която ще може да се реализира ефективно едва тогава, когато българските граждани по света бъдат включени от дистанция в процеса на създаване като партньори и субекти, а не като обекти.

Дигиталната свързаност в националната орбита може да се постигне например чрез приоритетно въвеждане за българските граждани в чужбина на електронното дистанционно гласуване, чрез общодостъпно и ефективно дистанционно обучение по български език¹⁴ или чрез провеждане на дистанционни видеоконферентни заседания на Националния съвет на българите в чужбина.

Приоритет „Ефективен дистанционен принос за развитието на България“

Българските граждани по света са носители на граждански ценности на демократичните общества, в които живеят. Те притежават ноу хау, професионални умения и капитали, от които България има огромна нужда. В този смисъл, те представляват изключително ценен ресурс за развитието на България, за повишаване в обозримо бъдеще на нейния стандарт на живот най-малкото до средните нива на ЕС и в крайна сметка за успешно постигане на визията на „НПР БЪЛГАРИЯ 2030“.

На настоящия етап, България не може да предостави на българските емигранти нужното за тяхното скорошно, масово и трайно „завръщане“. Дефицитите в ключови области като образование, здравеопазване¹⁵, социално осигуряване, сигурна, здравословна, развиваща и

---

⁷ <https://yurukov.net/blog/2016/konsulstva/>

⁸ <https://offnews.bg/obshtestvo/kabinetat-otkaza-da-plati-raznoskite-na-bg-semejstvo-patuvalo-do-balg-702790.html>

⁹ <https://worldbg.eu/живея-в-чужбина-а-ме-осъдиха-в-българия/>

¹⁰ <http://globalbulgaria.eu/относно-електронни-консулски-услуги>

¹¹ <https://offnews.bg/politika/e-uslugata-za-500-000-lv-za-balgari-v-chuzhbina-izpolzvana-2-pati-za-659298.html>

¹² <https://trud.bg/вицепрезидент-илияна-йотова-връчи-на/>

¹³ <http://bnr.bg/eu2018/post/100928412>

¹⁴ <https://news.bnt.bg/bg/a/otvd-granitsite-za-uchilishchata-v-chuzhbina-i-tyakhnata-misiya>

¹⁵ <https://nova.bg/news/view/2018/03/27/211063/болни-българи-сменят-гражданството-си-за-да-се-лекуват-в-чужбина/>

ВРЕМЕННИ ОБЩЕСТВЕНИ СЪВЕТИ (ВОС) НА БЪЛГАРИТЕ В ЧУЖБИНА

<http://globalbulgaria.eu/>

инклузивна^{16,17,18} среда за живот, административно обслужване и прозрачна среда за правене на почтен бизнес са твърде големи.

За да бъде атрактивна за трайно „завръщане“ в определен етап от живота на емигрантите, България трябва най-напред да създаде условия за техния ефективен дистанционен принос за развитието ѝ. Възможността да променят България в желаната от тях посока е най-силният мотиватор и най-мощният инструмент за активиране на българските емигранти и за тяхното привличане и задържане в националната орбита. Предоставянето на тази възможност трябва да замести призивите^{19,20}, инициативите^{21,22} и кампаниите^{23,24,25} за „завръщане“.

Българските граждани по света имат нужда от информация, по какъв начин и в какви области могат да бъдат полезни на Родината си, както и от информация за успешни примери и подходящи партньори. Държавата може успешно да насърчава техния принос чрез предоставяне на такава информация.

Уважаеми г-н Стойчев,

Надяваме се, че направените предложения ще бъдат оценени и включени в „НПР БЪЛГАРИЯ 2030“. За допълнителни въпроси оставаме на Ваше разположение.

С уважение,

За Временни обществени съвети на българите в чужбина

Стефан Манов, Франция

Любомир Гаврилов, Франция

Димитър Иванов, Швейцария

---

¹⁶ <https://www.dw.com/cda/bg/защо-заминах-за-германия-разказът-на-майка-на-дете-с-увреждане/a-48814127>

¹⁷ <https://www.dw.com/bg/в-българия-ни-презират-а-в-европа-сме-наравно-с-всички/a-47090884>

¹⁸ <https://btvnovinite.bg/bulgaria/da-emigrirash-za-da-se-preborish-za-zhivota-na-deteto-si.html>

¹⁹ <https://www.facebook.com/BItelevision/videos/1676375329062087/>

²⁰ <https://www.mediapool.bg/prezidentat-pokani-balgarite-v-sasht-da-se-varnat-news298258.html>

²¹ http://www.rosenplevneliev.bg/solutions-for-the-future-foundation-news-bg/154/news_item.html

²² <https://www.economic.bg/bg/news/11/agentsiyata-po-zaetostta-pusna-onlajn-trudova-borsa.html>

²³ <https://www.investbg.government.bg/bg/pages/bulgarians-287.html>

²⁴

https://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/bulgaria/2014/03/12/2260021_kak_da_ne_vurnem_bulgarite_ot_chujbina/

²⁵ <https://www.dnes.bg/stranata/2018/08/20/dyrjavata-s-kampaniia-da-vyrne-bylgarite-v-bylgariia.385583>

ВРЕМЕННИ ОБЩЕСТВЕНИ СЪВЕТИ (ВОС) НА БЪЛГАРИТЕ В ЧУЖБИНА

<http://globalbulgaria.eu/>

Приложение 1. Миграция на българските граждани (по настоящ адрес)

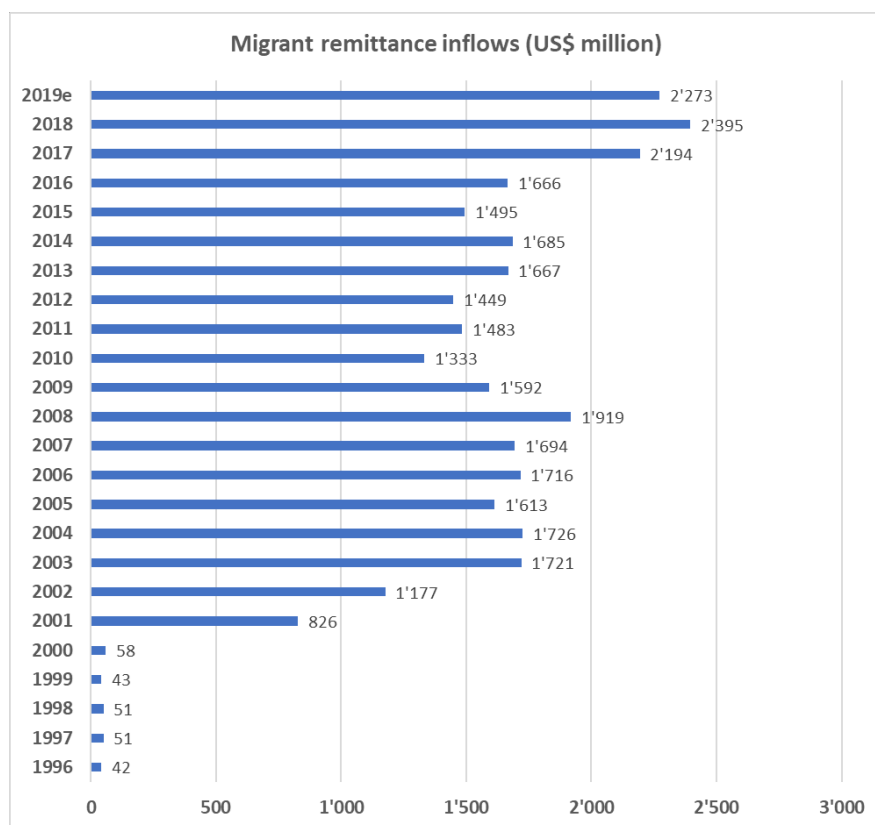
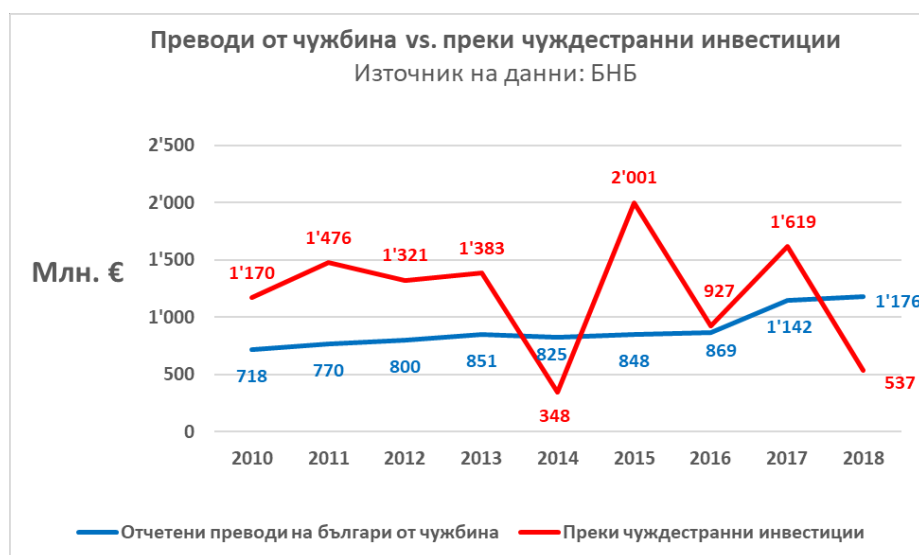

Източник на данни: НСИ, www.nsi.bg/bg/content/13036/външна-миграция-по-възраст-и-гражданство-на-мигриралите-лица

ВРЕМЕННИ ОБЩЕСТВЕНИ СЪВЕТИ (ВОС) НА БЪЛГАРИТЕ В ЧУЖБИНА

<http://globalbulgaria.eu/>

Приложение 2. Размер на преводите от чужбина от български граждани

Източник на данни преводи на българи от чужбина:

БНБ:

<http://www.bnb.bg/Statistics/StExternalSector/StBalancePayments/StSearchStandard/index.htm>

Световна банка: Remittance inflows, <https://www.knomad.org/data/remittances>

Източник на данни за преките чуждестранни инвестиции:

<http://www.bnb.bg/Statistics/StExternalSector/StDirectInvestments/StDIBulgaria/index.htm>

ВРЕМЕННИ ОБЩЕСТВЕНИ СЪВЕТИ (ВОС) НА БЪЛГАРИТЕ В ЧУЖБИНА

<http://globalbulgaria.eu/>

Приложение 3. Средства от държавния бюджет, отделяни за българските училища в чужбина

БНУЧ - Български неделни училища в чужбина

РЕКГ – Роден език и култура зад граница

Източник на данни: МОН, <http://www.mon.bg>

ВРЕМЕННИ ОБЩЕСТВЕНИ СЪВЕТИ (ВОС) НА БЪЛГАРИТЕ В ЧУЖБИНА

<http://globalbulgaria.eu/>

Приложение 4. Български граждани, живели или живеещи в чужбина, с принос за съвременното развитие на България

Страна на местопребиваване	Личност	Организация	Сфера на принос за съвременното развитие на България
Австралия	Илия Борисов Илиев		Културно наследство
Австралия	Маргарита Занеф		Култура
Австрия	Анелия Хохвартер		Здравеопазване, Гражданско общество, Историческо и архитектурно наследство
Австрия	Гарбис Папазян		Социална дейност
Австрия	Красимира Димова	Фондация „Априлци – социални проекти“	Социална дейност, Историческо наследство, Гражданско общество
Бразилия	Илко Минев		Образование, Наука
Бразилия	Лалю Метев		Историческо наследство
Великобритания	Десислава Ламбина	Kids Care	Социална дейност
Великобритания	Юлия Кошаревска	Лечение без граници	Здравеопазване
Великобритания, САЩ	Иван Станчов	Карин дом	Социална дейност
Германия		Ангелутне	Социална дейност, интеграция на деца с увреждания
Германия	Ангел и Евелина Тодорови		Здравеопазване
Германия	Венелин Герганов		Здравеопазване
Германия	Ернст Юде	Vulgariehilfe Albstadt	Социална дейност, историческо и архитектурно наследство, здравеопазване
Германия	Ина Жикова Виктор Маринов Коста Шарков	Kindertilfe Vulgarien e.V.	Социална дейност
Германия	Кирил Маринов		Социална дейност, спорт, историческо и архитектурно наследство, здравеопазване
Германия	Лили Шмидт	Verein Vulgariehilfe / Фондация "Помощ за България"	Социална дейност, Здравеопазване
Германия	Мария Дончева Красен Дончев		Здравеопазване

ВРЕМЕННИ ОБЩЕСТВЕНИ СЪВЕТИ (ВОС) НА БЪЛГАРИТЕ В ЧУЖБИНА

<http://globalbulgaria.eu/>

Страна на местопребиваване	Личност	Организация	Сфера на принос за съвременното развитие на България
Германия	Никола Димитров	Студентска неформална организация	Здравеопазване
Германия	Теофана фон Саксен		Здравеопазване, историческо и архитектурно наследство
Германия	Христо Алексиев	фондация „Ars&Humanitas“	Здравеопазване, социална дейност
Германия, Белгия	Дарин Маджаров	Уча се	Образование
Дания	Захари Златев		Историческо и архитектурно наследство
Дания	Христо Енков		Местно развитие
Италия	Симеон Симов		Историческо наследство
Канада	Игнат Канеф		Образование, здравеопазване, култура
Канада	Надя Алмалех		Гражданска защита
Канада	Тонка Добрева		Здравеопазване, Образование
Канада	Явор Джонев	Фондация за образователна трансформация, Институт за прогресивно образование	Образование
САЩ		Bulgarian Community of Lexington Kentucky	Социална дейност
САЩ	Андрей Георгиев		Образование
САЩ	Богомил Балкански		Образование, бизнес
САЩ	Боян Александров		Социална дейност
САЩ	Георги Лазаров	Фондация Свети Георги Победоносец	Историческа памет, архитектура, култура
САЩ	Дани Цоп		Социална дейност
САЩ	Дантон Пагурков		Здравеопазване, образование
САЩ	Евгения Пеева	Заедно в час Стъпка за България	Образование

ВРЕМЕННИ ОБЩЕСТВЕНИ СЪВЕТИ (ВОС) НА БЪЛГАРИТЕ В ЧУЖБИНА

<http://globalbulgaria.eu/>

Страна на местопребиваване	Личност	Организация	Сфера на принос за съвременното развитие на България
САЩ	Любомир Минчев	Тео общество	Образование
САЩ	Наско Атанасов		Културно наследство
САЩ	Павлина Янакиева	Bulgaria Innovation Hub	Бизнес
САЩ	Полгина Геронтиева	Children of Bulgaria	Здравеопазване
САЩ	Райна Фичорова		Наука
САЩ	Рени Трайкова	Фондация "Инициатива за социално израстване"	Местно развитие, интегриране на хора от малцинствата и хора с увреждания
САЩ	Румен и Пламен Вълеви	ViTelevision	Медии
САЩ	Татяна Кристи		Политическа сатира
САЩ	Теньо Попминчев	Rorpinchev Labs	Образование, наука
САЩ	Шефкет Чападжиев		Здравеопазване
САЩ, Франция	Димитрий-Иван (Дими) Евстатиев Паница	фондация „Свободна и демократична България“, Институт за изследване на близкото минало	Социална дейност, историческа памет, гражданското общество, журналистика
Турция	Гюнай Кавушмуш Бедри Джожкун	Сдружение за културно сътрудничество "Егридерелилер" (Ардинци)	Здравеопазване
Франция	Атанас Чобанов	Бивол	Разследваща журналистика
Франция	Билиана Трендафилова		Здравеопазване, социална дейност
Франция	Минко Балкански	Фондация „Миню Балкански“	Образование, наука, изкуство, историческо и архитектурно наследство, интеграция на хора с увреждания
Франция	Никола Манев		Култура и изкуство
Швейцария	Дарина и Марко Уман		Здравеопазване
Швейцария	Дафина Фиртер		Социална дейност, здравеопазване

ВРЕМЕННИ ОБЩЕСТВЕНИ СЪВЕТИ (ВОС) НА БЪЛГАРИТЕ В ЧУЖБИНА

<http://globalbulgaria.eu/>

Страна на местопребиваване	Личност	Организация	Сфера на принос за съвременното развитие на България
Швейцария	Константин Кацаров	Фондация «Константин и Зиновия Кацарови»	Образование
Швейцария	Мануела Малеева	Фондация Swissclinical	Здравеопазване
Швейцария	Павлина Георгиева Жанина Видева		Здравеопазване
Швейцария	Стелян Тинков		Здравеопазване, образование
Швеция	Иван Ангелов		Историческо и архитектурно наследство